



TIMBRO

*Vad vet vi om islamistiska
terrornätverk i Sverige?*

Magnus Sandelin
TIMBRO – Maj 2018

Om författaren

MAGNUS SANDELIN är journalist, författare och föreläsare som i över tio år har följt och granskat politiskt och religiöst extrema rörelser i Sverige.

© Författaren och Timbro 2018
www.timbro.se
info@timbro.se

INNEHÅLL

INLEDNING	3
JIHADISMEN I SVERIGE	5
Historik	5
Kriget i Syrien	8
Ett ökat antal händelser	9
SPRIDARE AV IDEOLOGIN I SVERIGE	10
Salafi jihad	11
Begreppet jihad	12
Begreppet Aqidah	13
Begreppet Tawhid	13
Begreppet Al-Wala wal-Bara	13
Begreppet Takfir	14
Dawah	14
ORGANISATIONER, EVENEMANG OCH KRINGRESANDE PREDIKANTER	16
Annan verksamhet som täckmantel	17
SOCIALA MEDIER	18
Propaganda från IS-resenärer	20
GEOGRAFISK SPRIDNING OCH BAKGRUND	22
DISKUSSION	23

INLEDNING

Den 7 april 2017 stal Rakhmat Akilov en lastbil för att köra på så många människor han kunde på Drottninggatan i centrala Stockholm. Fem av dem som inte hann undan hans färd dog. Inför, under och efter dådet hade Akilov genom krypterade appar kontakt med flera personer som sa sig höra till terrororganisationen IS, och av dem fick Rakhmat Akilov råd och uppmuntran. Han var inspirerad av IS ideologi och uppmaningar om att begå den här typen av attentat i väst, och passar därför väl in i det mönster som präglade de senaste årens jihadistiska terrordåd i Europa, där mer eller mindre autonoma celler och aktivister agerat.

Rakhmat Akilov hade sökt uppehållstillstånd i Sverige 2014 men fått avslag av Migrationsverket, med beslut om utvisning. Akilov gick under jorden, och i februari 2017, ett par månader innan han begick sitt attentat, överlämnades utvisningsärendet till polisen.¹

Faller väcker frågan om faran med ett framväxande parallellsamhälle i Sverige. Polisen har tusentals liknande utvisningsärenden på sitt bord, och antalet väntas öka.² En sådan utveckling göder kriminalitet och svart ekonomi, men i utsatta miljöer kan även finnas grogrund för den typ av extremism som Rakhmat Akilov lät sig övertygas om. Hur vi hanterar frågor som har med migration och integration att göra har betydelse för framväxten av den här typen av våldsbejakande nätverk.

Efter dödandet av al-Qaidaledaren Usama bin Ladin i maj 2011 spekulerades det om att den globala jihadismen som ideologi och terrorrörelse var på väg att försvinna. Antalet terrorattentat och planer på attentat i Europa det året var det lägsta sedan 2001.³ Analysen fick dock snart omprövas. Arabiska våren och den uppblossande konflikten i Syrien gjorde landet till en ny arena för internationell jihad och blev avgörande för utvecklingen av en ny generation av europeiska jihadister. Uppemot 5000 européer reste för att ansluta till olika jihadistiska grupper i Syrien fram till 2015, ett antal som saknar tidigare motstycke.⁴ Antalet personer som rest från Sverige för samma syfte är enligt officiella siffror cirka 300.⁵

Rakhmat Akilov är inte den första islamistiske terroristen i Sverige. Vi har en lång historia av att härbärgera våldsbejakande islamistiska nätverk och celler. Men det var länge en miljö som existerade i skymundan, och bedrev sin terrorverksamhet mot andra länder. Den tilldrog sig inget större intresse från massmedier och allmänhet, men följdes desto närmare av Säkerhetspolisen. De tillfällen då medier rapporterade handlade det framförallt om att personer i den här miljön ansåg sig förföljda och trakasserade av Säpo.

De senaste åren har den här miljön vuxit dramatiskt. I juli uppgav Säkerhetspolisen att drygt två tusen personer inom miljön finns på myndighetens radar.⁶ För sju år sedan var motsvarande antal knappt 200.⁷ Med utgångspunkt från de här siffrorna har det alltså skett en tiofaldig ökning. Ökningen beror på flera samverkande faktorer. Men terrororganisationen Islamiska statens framväxt i Syrien och Irak har varit starkt bidragande.

I takt med utvecklingen så har även det offentliga samtalet om de här frågorna förändrats. En liten tillbakablick visar att det tidigare har varit svårt att lyfta problematiken kring våldsbejakande islamistisk radikaliserings. När Försvarshögskolan och Centrum för Asymmetriska

¹ <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/det-har-vet-vi-om-den-misstankte-terroristen-rakhmat-akilov>

² <https://www.sydsvenskan.se/2017-03-07/polisen-befarar-vaxande-skuggsamhalle>

³ Nesser, Petter (2015), "Islamist Terrorism in Europe, a history", Hurst, sid. 267.

⁴ Ibid, sid 273.

⁵ Gustafsson, Ranstorp, Swedish Foreign Fighters in Syria and Iraq- An Analysis of open-source intelligence and statistical data, CATS/Försvarshögskolan, 2017. Sid. 13.

⁶ <http://www.sakerhetspolisen.se/ovrigt/pressrum/aktuellt/aktuellt/2017-07-03-sa-mycket-har-extremist-miljoerna-vuxit.html>

⁷ Säkerhetspolisen (2010), Våldsbejakande islamistisk extremism i Sverige, sid. 55.

Hot- och terrorismstudier publicerade en rapport om våldsbejakande radikaliserings i Malmöstadsdelen Rosengård 2009 gick en del av kritiken mot den ut på att den skulle vara "rasistisk".⁸ Året därefter kritiserades på liknande sätt ett regeringsuppdrag till Säkerhetspolisen om att kartlägga de jihadistiska miljöerna av en rad forskare för att utgöra "åsiktsregistrering" och bidra till att spä på främlingsfientligheten.⁹

Kritik kan ibland vara befogad, men den här typen av försök att nästan per automatik misstänkliggöra forskning om eller åtgärder mot radikala islamistiska miljöer som rasistisk och främlingsfientlig är något annat. Samma tendens förekom nämligen även bland journalister vid samma tidpunkt. Till exempel anklagades Säkerhetspolisen och en specifik åklagare upprepade gånger för rasism av olika krönikörer på ett par stora svenska dagstidningar, efter att ha gripit och åtalat personer med jihadistiska sympatier misstänkta för terrorrelaterad brottslighet.¹⁰

Men idag har verkligheten hunnit ikapp den svenska diskussionen om terrorism och extremism, och knappt någon ifrågasätter vare sig existensen av en våldsbejakande islamistisk miljö i Sverige eller behovet av att granska och forska om den.

Den här rapporten är en översikt över utvecklingen de senaste tre decennierna i Sverige, från tidigt 90-tal fram till idag. Särskilt fokus läggs på propagandaspridningen i såväl virtuella som fysiska svenska miljöer de senaste åren. En hel del av uppgifterna om den svenska miljön under senare år kommer från min egen research.

Magnus Sandelin

Göteborg, april 2018

⁸ Bäcklin, Flyghed, Hörnqvist m.fl. (2011), Varifrån kommer hotet – perspektiv på terrorism och radikaliserings, Kriminologiska institutionen vid Stockholms universitet

⁹ Svenska Dagbladet, 16/3 2010, "Säpouppdrag hotar åsiktsfriheten, Janne Flyghed och Anna Wigenmark.

¹⁰ Se till exempel "Två fiaskon riskerar bli tre", av Peter Linné, Göteborgs-Posten 8/12 2011 och "Åklagarens ivriga korståg mot 'terrorister' fortsätter, av Oisín Cantwell, Aftonbladet, 21/12 2011.

JIHADISMEN I SVERIGE

HISTORIK

Sverige har under många år utgjort en attraktiv bas för islamistiska terrornätverk. Här har funnits aktiva al-Qaidanätverk sedan början av 1990-talet.¹¹

Den globala jihadismen som ideologi och rörelse tog form efter att de mujahedin som gjorde motstånd mot den sovjetiska ockupationsmakten i Afghanistan gick segrande ur striden under åttiotalets sista år. Usama bin Ladin och Abdullah Azzam bildade organisationen al-Qaida, basen, med syfte att fortsätta den framgångsrika kampen på andra ställen. Bland annat byggde Usama bin Ladin upp ett nätverk av träningsläger i Afghanistan för att utbilda jihadister från olika delar av världen.¹²

Flera personer från Sverige reste under den här tiden till och från Afghanistan och utbildades i de här träningslägren.¹³ Från Sverige var personer också aktiva med stödverksamhet som propagandaspridning och insamling av pengar för terrorändamål i andra länder. Efter att den algeriska terrorgruppen GIA (Groupe Islamique Armé) genomfört bombattacker mot tunnelbaneresenärer i Paris 1995 utvisades till exempel fyra GIA-anhängare från Sverige, misstänkta för inblandning.¹⁴

I centrum för det svenska nätverket under 90-talet fanns en församling som brukade hålla till i en lägenhetsmoské i Brandbergen i Haninge kommun. GIA:s nyhetsbrev "Al-Ansar" (supportrarna) hade flyttat sin utgivning från Storbritannien till Sverige och använde Brandbergenmoskéns postadress. Adressen återfanns även på flera manualer i terrorism som gavs ut i mitten av 90-talet.

En person som regelbundet besökte Sverige vid den här tiden var al-Qaidamedlemmen och strategen Abu Musab al-Suri.¹⁵ Han är framförallt känd för sitt stora verk *The Global Islamic Resistance Call*, publicerad online 2005, där han lanserar idén om ett globalt jihad som utförs av enskilda individer och små celler, inspirerade av en idé mer än att tillhöra en organisation.¹⁶ Det är den taktiken som terrororganisationen Islamiska staten har tillämpat kraftfullt i väst de senaste åren.

I en självbiografi har Abu Musab al-Suri berättat om hur framförallt Storbritannien och de skandinaviska länderna fungerade som plattformar för spridning av våldsam jihadistisk propaganda. Enligt al-Suri var bland annat dessa länder särskilt lämpliga för ändamålet på grund av välfärdssystemen och den relativt avslappnade inställningen till säkerhet som då rådde.¹⁷

Flera andra ledande personer inom islamistiska terrornätverk utomlands har också bott i och verkat från Sverige. Från kretsen kring Brandbergenmoskén kom till exempel Mohammed Moummou, sedermera hög ledare inom irakiska al-Qaida, Islamiska staten i Irak, i slutet av 00-talet. Moummou, som ursprungligen var från Marocko, hade invandrat till Sverige från Frankrike 1987. Han uppmärksammades av svenska medier första gången våren 2004, efter att ha gripits av Danmarks antiterroriststyrka i en lagerlokal utanför Köpenhamn. Gripandet gjordes efter en begäran om rättshjälp från marockanska myndigheter. Enligt obekräftade uppgif-

¹¹ Säkerhetspolisen, Verksamhetsåret 2001, sid. 42-43.

¹² 11 septemberrapporten, Nationella kommissionens slutrapport om terroristattacken i USA, Prisma, 2005, sid. 61.

¹³ Säkerhetspolisen, Verksamhetsåret 2001, sid. 43.

¹⁴ Säkerhetspolisen, Verksamhetsåret 1995/96.

¹⁵ Lia, Brynjar (2007), "Architect of Global Jihad, The Life of Al-Qaida Strategist Abu Musab al-Suri", Hurst & Company, sid. 118.

¹⁶ Ibid, sid. 7.

¹⁷ Ibid sid. 107.

ter ansåg marockanerna att Mohammed Moummou varit inblandad i ett terrordåd som kostade 45 människor i Casablanca livet ett år tidigare. Han släpptes dock snart.¹⁸

Bara två veckor före Danmarksresan hade Moummou också blivit förhörd av Säpo och delgetts misstanke om inblandning i ett synnerligen grovt brott: tågsprängningarna i Madrid som i mars samma år hade dödat nästan 200 personer.¹⁹ Men misstankarna hade inte heller då räckt för ett anställande och Mohammed Moummou hade släppts fri.

I december 2006 reste han till Irak och sattes snart upp på FN:s sanktionslista över personer med anknytning till al-Qaida. Den 5 oktober 2008 stormade en grupp amerikanska soldater en byggnad i Mosul i norra Irak, och i samband med det sprängde sig en person i huset till döds. Tio dagar senare meddelade den amerikanska militären att insatsen inneburit en stor förlust för al-Qaida. Den döde mannen hade identifierats som Mohammed Moummou, al-Qaidas näst högste ledare i hela Irak och ytterst ansvarig för värvningen av utländska jihadistter.²⁰

Även den somaliska terrorgruppen al-Shabaab, som 2012 officiellt blev en del av al-Qaidanätverket, har rekryterat såväl ledare som fotfolk från den Sverige.

En imam från Rinkeby skulle tidigt bli en av de mest framträdande ledarna inom al-Shabaab. Han hette Fouad Mohamed Qalaf men kallades Fouad Shangole, och hade kommit till Sverige 1994.

Efter att ha blivit hårt övervakad av Säpo lämnade Fouad Shangole Sverige 2004 och flyttade till Somalia.²¹ Där hade han under en period posten som utbildningsminister inom de Islamiska domstolarnas förbund.²² Sedermera blev han även hög ledare inom al-Shabaab. Han gjorde sig känd som brutal och hänsynslös, framförallt när det gäller praktiserandet av straffrätten inom sharia.

Även andra personer med koppling till Sverige har spelat viktiga roller inom al-Qaidas systemorganisationer i Somalia. En av dessa är Hassan Guleed, som bodde i Sverige under tre år på 1990-talet. När inbördeskriget bröt ut i Somalia 1991 skickade Hassan Guleeds familj honom till Tyskland. Efter att ha blivit nekad asyl både där och i Nederländerna kom han till Sverige 1993 där hans ansökan blev beviljad.

Här blev han engagerad i en radikal islamistisk miljö och rekryterad av en imam i en somalisk moské. Under 1996 tränade Hassan Guleed i två av al-Qaidas läger i Afghanistan och åkte sedan till Somalia där han blev medlem av den islamistiska organisationen al-Ittihad, som var en föregångare till al-Shabaab.²³

År 2004 greps Hassan Guleed i Mogadishu av USA-stödda milismän. Enligt amerikanska dokument ska han bland annat ha deltagit i planering av kidnappningar av västerlänningar i Somalia, bombattacker och nedskjutning av ett etiopiskt passagerarflygplan.²⁴ Hassan Guleed sitter nu som en av sexton så kallade "high value detainees" – fångar som anses särskilt värdefulla – på Guantanamo basen på Kuba.²⁵

¹⁸ Svensk-marockan på fri fot. *Södermanlands Nyheter* 28/4 2004.

¹⁹ Säpos metoder oroar flyktingar, *Dagens Nyheter* 5/4 2004.

²⁰ Press Release A081015a-001, Multi-national force-Iraq, Press desk, October 15 2008.

²¹ *Al-Shabaab, The Internationalization of Militant Islamism in Somalia and the Implications for Radicalisation Processes in Europe* (Michael Taarnby & Lars Hallundback, 2010), sid. 43.

²² *Al-Shabaab, The Internationalization of Militant Islamism in Somalia and the Implications for Radicalisation Processes in Europe* (Michael Taarnby & Lars Hallundback, 2010), sid. 43 och UN-report S/2010/91, sid 15.

²³ *Al-Shabaab, The Internationalization of Militant Islamism in Somalia and the Implications for Radicalisation Processes in Europe* (Michael Taarnby & Lars Hallundback, 2010), sid. 44.

²⁴ JTM-GTMO Detainee Assessment, Hassan Guleed (19 september 2008), Department of Defense (de s.k. Gitmo-filerna, Wikileaks).

²⁵ *Al-Shabaab, The Internationalization of Militant Islamism in Somalia and the Implications for Radicalisation Processes in Europe* (Michael Taarnby & Lars Hallundback, 2010), sid. 44.

Ytterligare en person från Sverige som avancerat till al-Shabaabs absoluta toppskikt är Sheikh Abdulkadir Mumin. Han var bosatt i Göteborgsstadsdelen Hjällbo på 1990-talet och en bit in på 2000-talet.²⁶ Han dök senare upp i Storbritannien, där han verkade i flera år och rörde sig i miljöer bestående av personer med somalisk bakgrund som hyste radikalislamistiska idéer.

²⁷

Vid åtminstone ett tillfälle ska Mumin ha återvänt till Göteborg och Bellevuemoskén, när han någon gång under mitten av 2000-talet var inbjuden att tala vid moskéns årliga sommarkonferens.²⁸

Efter nästan tio år i Storbritannien lämnade Abdulkadir Mumin landet för att definitivt bosätta sig i Somalia 2010. Abdulkadir Mumin har av experter ansetts ha varit al-Shabaabs tidigare ledande teolog, och han har ofta uttalat sig i hårda ordalag för organisationens räkning.

Sverige var trots förekomsten av islamistiska terrornätverk under lång tid ingen uttalad måltavla för den typen av terrorism. Flera personer från den våldsbejakande islamistiska miljön i Sverige var däremot under 00-talet föremål för utredningar och åtal, men de misstänkta brotten handlade i de allra flesta fall om verksamhet riktad mot utlandet. Några exempel:

- 2005 greps den svenske medborgaren Oussama Kassir under en mellanlandning i Prag på väg till Libanon. Han var på amerikansk begäran efterlyst av Interpol och dömdes flera år senare i amerikansk domstol till livstids fängelse för att ha upprättat ett islamistiskt träningsläger i Oregon, USA, i slutet av 90-talet och för att ha drivit flera sidor på nätet där det bland annat fanns manualer för bombtillverkning.
- 2005 dömdes två personer i Sverige, Ali Berzengi och Ferman Abdullah, till fängelse för förberedelse till terroristbrott efter att ha skickat pengar till den terrorstämplade organisationen Ansar al-Islam i Irak.
- 2007 dömdes Mirsad Bektasevic från Kungälv till åtta års fängelse av en bosnisk domstol för att ha varit på väg att genomföra en terrorattack.
- 2010 dömdes två män från Sverige i tingsrätten för stämpling till terroristbrott efter att ha varit hos terrorgruppen al-Shabaab i Somalia, men de friades i hovrätten.
- 2012 dömdes fyra svenska medborgare, bland annat Munir Awad, i Danmark för långt skridna planer på att utföra en massaker på de danska tidningarna Jyllandsposten och Politiken.

I enstaka fall under den här tiden fanns måltavlan i Sverige, men utgjordes av ett annat lands intresse.

- 2006 åtalades tre män för terroristbrott efter ett brandattentat mot en irakisk vallokal i Kista. I hovrätten dömdes endast två av dem, och då för försök respektive stämpling till mordbrand. Ingen av de åtalade hade koppling till någon terrororganisation eller nätverk, men var inspirerade av al-Qaida.

2007, efter att konstnären Lars Vilks teckning med profeten Muhammed som rondellhund uppmärksammats internationellt, förändrades situationen och Sverige blev successivt alltmer i fokus för islamistisk terrorism. Vilks kom de närmaste åren att utsättas för flera attentatsförsök. När Taimour Abdulwahab sprängde sig själv till döds i centrala Stockholm i december 2010, med syftet att ta fler människor med sig i döden, hade han också på den ljudfil som han

²⁶ <http://www.magnussandelin.se/tidigare-goteborgare-nu-i-al-qaidanatverkets-topp>

²⁷ Ett porträtt av Sheikh Abdulkadir Mumin, hans tid i Storbritannien och senare avancemang till al-Shabaabs ledarskikt ges i publikationen *Militant Leadership Monitor*, utgiven av The Jamestown Foundation, november 2011.

²⁸ Enligt uppgift till författaren.

spelat in uppgett att Lars Vilks karikatyr av profeten Muhammed var en orsak till hans handling. En annan var att Sverige hade soldater i Afghanistan.

För första gången pekades nu också Sverige ut som en legitim måltavla av al-Qaida. I organisationens nättidskrift Inspire hyllades Taimour Abdulwahab som en hjälte och Sverige målades ut som fientligt mot muslimer:

In Sweden, the hero Taimour Abdulwahab al-Abdaly, may Allah accept him as a shahīd, has fulfilled his individual duty towards Allah in an operation that was long overdue to remind Sweden that its blasphemy against the Messenger of Allah and its participation in the occupation of Afghanistan will not go unpunished. It is about time that the Swedish government rethinks its position towards Islam and Muslims before the mujahidin strike again. Sweden was a nation that Shaykh Usama mentioned as a country that the mujahidin do not intend to strike. But it seems that the Swedish are too bent on showing their animosity towards Muslims and are eager to join the league of nations that are antagonistic towards Islam and Muslims. This operation may serve as a reminder for the Swedish government and people to reconsider their position before their list of crimes against us becomes too long and it becomes too late.²⁹

KRIGET I SYRIEN

Syrienkonflikten som bröt ut 2011, i kombination med framväxten av terrororganisationen Islamiska staten och dess "kalifat", blev som redan nämnts en stark tillväxtfaktor för den jihadistiska rörelsen globalt. I Sverige redovisade Säkerhetspolisen i juni 2017 nya siffror över antalet aktörer i extremistmiljöerna här hemma, och vad gäller den våldsbejakande islamistiska miljön så var antalet enligt Säpo drygt 2000.³⁰ Motsvarande siffra som presenterades av Säkerhetspolisen 2010 var knappt 200, så miljön i Sverige har utifrån deras siffror alltså vuxit tiofalt.³¹

De jihadistiska nätverken i Sverige har dessutom blivit mer sammanhängande och dynamiska de senaste åren. Individer och grupper av individer från olika städer som tidigare inte haft kontakt med varandra är idag sammankopplade på ett helt annat sätt, bland annat genom kontakter som de skapat under jihadresor till Syrien eller Irak.³² Det inkluderar också internationella kontakter. Under jihadresorna har individerna också kunnat skaffa sig praktiska kunskaper om strid och vapen- och sprängmedelshantering, samt har i vissa fall fått en ökad ideologisk övertygelse.

Parallellt med den här snabba utvecklingen har också extrema budskap från till exempel Islamiska staten blivit allt mer normaliserade i vissa kretsar och har de senaste åren uttryckts mer öppet bland många ungdomar i Sverige än vad som var fallet tidigare.³³ Det har ibland pratats om en "jihadi-cool-kultur" som spridit sig allt längre ner i åldrarna.³⁴ Jihadister från Sverige som har stridit för Islamiska staten har kunnat få en form av rockstjärnestatus bland ungdomar, och det har ansetts häftigt att ha extrema jihadistsymboler i mobilen eller på sociala medier.

²⁹ Inspire, Winter 2010, sid. 24.

³⁰ <http://www.sakerhetspolisen.se/ovrigt/pressrum/aktuellt/aktuellt/2017-07-03-sa-mycket-har-extremist-miljoerna-vuxit.html>

³¹ Säkerhetspolisen, Våldsbejakande islamistisk extremism i Sverige, 2010, sid. 10.

³² Intervju med Lari Nyroos, chefsanalytiker på Säkerhetspolisens kontraterrorsenhet, i oktober 2015.

³³ Ibid.

³⁴ <http://www.nwt.se/karlstad/2015/04/28/jihadi-cool-kulturen-oroar-mig>

ETT ÖKAT ANTAL HÄNDELSER

Antalet åtal och andra händelser i Sverige med koppling till miljön har också ökat efter Syrien-konfliktens utbrott, och i takt med att personer från Sverige rest för att ansluta till jihadistiska grupper i Syrien och Irak.

- 2015 dömdes Al Amin Sultan och Hassan al-Mandlawi till livstids fängelse för terrorbrott genom mord. De båda hade varit hos en jihadistgrupp i Syrien, och hos en av männen hittade polisen under en annan brottsutredning ett usb-minne med filmer som visar hur de båda medverkar vid en avrättning av två män.
- 2016 dömdes Aydin Sevinç i Sverige till fängelse för att ha planerat att tillverka en självmordsbomb, och han ska också enligt utredningen ha försökt att ta sig till Syrien.³⁵
- Under 2016 prövades också den nya lagen mot så kallade terrorresor. En 25-årig man som enligt åklagaren försökt ta sig till den terrorstämplade gruppen Jabhat al-Nusra åtalades men friades i hovrätten.³⁶
- Under 2017 Ahmad Qadan till fängelse för att via Facebook ha uppmanat människor att skänka pengar till terrorstämplade grupper i Syrien.
- En syrisk flykting och IS-sympatisör friades 2017 för ett brandattentat mot en shiamuslimsk lokal i Malmö.
- En 48-årig man friades 2017 efter att ha åtalats för att ha lämnat instruktioner om sprängämnestillverkning till sin son som befann sig i Syrien.³⁷
- I juni 2015 grep Säkerhetspolisen en 45-årig man som arbetat som imam i Örebro och Eskilstuna, misstänkt för att ha rekryterat personer till Islamiska staten. I ett pressmeddelande skrev myndigheten efter gripandet att man har *"en tydlig bild av att det pågår radikalisering och rekrytering i Örebro"* och att *"det finns kopplingar till moskéer i Örebro och Eskilstuna. Moskéerna har fungerat som samlingspunkt. Rekryteringen har främst skett i organiserad form på andra platser såsom kaféer och andra samlingslokaler."*³⁸ Några månader efter gripandet lade dock åklagaren ner förundersökningen med motiveringen att *brott inte kunde styrkas, men enligt Säpo så ledde gripandet av mannen till att rekryteringen i området minskade.*³⁹
- Två personer från Sverige som anslutit till IS ska också ha medverkat till de storskaliga terrorattentaten i Paris och Bryssel, i november 2015 respektive mars 2016. 35-årige Mohamed Aziz Belkaid sköts till döds under en polisinsats mot en lägenhet i Bryssel, och 23-årige Osama Krayem greps efter attentaten i Bryssel och sitter fortfarande häktad.
- Den 7 april 2017 stal Rakhmat Akilov en lastbil och körde den cirka 500 meter på gågatan Drottninggatan i Stockholm med avsikt att döda och skada så många människor som möjligt. Fem människor dog och över hundra skadades. Den efterföljande polisutredningen visade att Akilov via krypterade appar före, under och efter dådet haft kontakt med flera personer utomlands som sa sig tillhöra terrororganisationen Islamiska staten. Från de personerna fick han råd och uppmuntran att begå sina gärningar. Enligt en granskning av Svenska Dagbladet hörde personerna till en känd IS-cell från Tadzjikistan.⁴⁰

Sammantaget visar händelser som dessa att det råder mycket aktivitet i den svenska jihadistiska miljön, och att den är tät sammankopplad med nätverk utomlands.

³⁵ Attunda tingsrätt, FUP B 546-16

³⁶ <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/sodertalje/forsta-hovrattsdomen-om-terrorresor-i-dag>

³⁷ <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/har-ar-tidigare-terrordomar-i-sverige>

³⁸ <http://www.sakerhetspolisen.se/ovrigt/pressrum/aktuellt/aktuellt/2015-06-01-tillslag-i-orebro---miss-tankt-terrorrekrytering.html>

³⁹ <http://www.na.se/orebro-lan/orebro/sapochef-is-rekrytering-minskar-i-orebro>

⁴⁰ <https://www.svd.se/akilovs-dad-planerades-av-is-cell--har-ar-deras-riktiga-namn>

SPRIDARE AV IDEOLOGIN I SVERIGE

Islam är under attack. Muslimerna är under attack. Vi måste försvara Ummahns kvinnor och barn, och slå tillbaka mot fienden med samma medel. Fienden som är de otrogna i alla länder som attackerar islam.

Så skulle en central del i det våldsbejakande islamistiska budskapet kunna sammanfattas. Det har under de senaste åren spridits som en löpeld i olika sociala medier, mycket på grund av Islamiska statens raffinerade mediestrategier och skickliga propaganda.

Den våldsbejakande islamistiska världsåskådningen, eller den globala jihadismen som är ett vedertaget begrepp för ideologin⁴¹, är en inriktning inom fundamentalistisk sunniislam. Det finns avvikande röster inom akademikerkåren⁴² men de flesta är ense om att inriktningen vilar på salafismen (från arabiskans *salaf*, som betyder förfäder) som är en gren inom islam vars anhängare strävar efter en total återgång till hur de första muslimerna levde, och införande av den islamiska lagen, sharia. Som vägledning tillämpar man en bokstavlig tolkning av islams källor, Koranen och de nedtecknade berättelser om profeten Muhammeds liv som finns i hadith. Men medan de flesta salafister tar avstånd från våldsamma metoder är våldet centralt för jihadisterna.

Det finns en rad islamistiska tänkare och författare som har varit med och format den globala jihadistiska ideologin under de senaste årtiondena. Palestiniern Abu Muhammed al-Maqdisi (född 1959), palestiniern Abdullah Azzam (född 1941), och egyptiern Sayyid Qutb (född 1906), är tre exempel för att bara nämna några. Men för dagens unga generation av jihadister i väst är det framförallt några andra namn som de senaste åren har fungerat som inspirationskällor och bidragit till formandet av deras världsbild. Två mycket radikala, engelsktalande predikanter, Ahmad Musa Jibril och Musa Cerantino, har enligt brittiska forskare i samband med Syrienkonflikten fungerat som "cheerleaders" genom att ingjuta mod och religiös legitimitet för unga jihadistsympatisörer att åka och strida.⁴³ Men den som kanske fortfarande har mest inverkan på den här generationen är Anwar al-Awlaki (född 1971), som dödades 2011 i Jemen av en amerikansk drönare. Han var ledare för al-Qaida på den arabiska halvön och har kallats "internets Bin-Ladin". Fortfarande har hans föreläsningar stor spridning på nätet. Född och delvis uppvuxen i USA anpassade Anwar al-Awlaki sina föreläsningar för att bland annat passa en ung muslimsk publik i väst, till exempel föreläsningen *The Dust Will Never Settle Down*, där han bland annat uppmanar till mord på personer som anses ha kränkt profeten Muhammed.

Åtskilliga är de misstänkta eller dömda terrorister hos vilka polisen i olika länder har funnit inspelningar av Anwar al-Awlaki, och där föreläsningarna antas ha fungerat som en inspirationskälla.⁴⁴ Ett svenskt exempel är ett par av de unga män i Göteborg som misstänktes för mordplaner på Lars Vilks 2011.

⁴¹ Begreppet "jihadism" kan uppfattas som kontroversiellt. I islamiskt språkbruk betyder jihad "strävan" eller "andlig kamp", något som enligt Koranen är en plikt för alla muslimer. Det är även benämning på krig som anses legitimt att föra. Inom våldsbejakande islamistiska kretsar är det den senare betydelsen som brukar avses.

⁴² Se diskussionsavsnittet längst bak i rapporten.

⁴³ Carter, Maher, Neumann, #Greenbirds: *Measuring Importance and Influence in Syrian Foreign Fighter Networks*, 2014, ICSR.

⁴⁴ PM Säkerhetspolisen, *Underlag om våldsfrämjande islamism och uppfattade kränkningar av islam*, 0105-K079-11

SALAFI JIHAD

Den amerikanska forskaren Jarret M. Brachman beskriver åtta olika grenar inom den salafistiska rörelsen, varav den globala jihadismen, som terrorrörelserna IS och al-Qaida räknas till, är en.⁴⁵

Inriktningen kallas också salafiya jihadiya (salafi jihad).⁴⁶ Det råder en stark konflikt mellan salafi jihadmiljön och mer fredliga salafister i till exempel Sverige. En illustration till den konflikten var de hätska diskussioner i sociala medier som pågick 2014 mellan de två inriktningarna, som konkurrerar om att rekrytera samma målgrupp. I Stockholmsområdet gick skiljelinjen i viss mån att måla upp geografiskt. Det framgick att jihadisterna kände sig tillbakaträngda i områdena kring den blå tunnelbanelinjen, som Rinkeby och Tensta, medan de var starka i orter längs med den röda linjen, som Skärholmen och Alby. En jihadsympatisör skrev:⁴⁷

Alla från den blå linjen som har rätt aqidah (tro, förf. anm.) flyr till de röda områdena exempelvis Skärholmen där det finns många bröder med rätt aqidah

Eller som en annan jihadsympatisör skrev om motståndarlägret:

Områdena i Tensta och Rinkeby är fullt av dom, det leder till att ungdomarna som vill bli praktiserande går till dom direkt för de tror dom är väldigt kunniga. Hamnar man bland dom så hittar man ingen väg ut... känner flera som råkat ut för deras fällor

Till skillnad från i Stockholm tycktes, enligt dem som deltog i diskussionerna, ”jihadisterna” dominera den fundamentalistiska miljön i Göteborg.

”Här i Göteborg ser man inte dom och det sprids inte öppet”, skrev till exempel en person om de salafister som är motståndare till al-Qaida, och flera andra gjorde liknande inlägg.

I de svenska jihadistmiljöerna har även den konfliktlinje som finns mellan de två terrornätverken al-Qaida och Islamiska staten framträtt. Medan al-Qaida länge har prioriterat den så kallade bortre fienden, USA, som man anser vara orsak till problemen i Mellanöstern, så har Islamiska staten fokuserat på att bekämpa Assadregimen i Syrien och andra konkurrerande jihadistgrupper i landet, och prioriterat målet att ha kontroll över ett geografiskt område för att kunna utropa ett kalifat. Islamiska staten har heller inte dragit sig för att slå till hårt mot andra muslimer, något som al-Qaida varit motståndare till.⁴⁸

Under den tid som IS hade framgångar på marken i Syrien och Irak markerade svenska sympatisörer för den ena eller andra organisationen ofta hårt mot varandra i sociala medier. Samtidigt fanns det ibland uttryck för en samsyn i den övergripande kampen. En sympatisör till al-Qaida skrev efter IS intåg i Mosul i juni 2014 följande uppskattande text till Islamiska staten på Facebook:

Sanning är sanning, oavsett om du gillar det eller ej! Framgångarna i Irak kommer i första hand från Allah subhanahu wa ta'ala. Allah är Den som fäster de som strider i Hans väg, och seger kommer endast från Honom. Sedan efter det så nekar endast en människa med sjukt hjärta att Dawlaa (Islamiska staten, förf. anmärkning) står bakom det mesta av framgångarna i Irak i samarbete med bla stammarna i Mousel. Förneka inte det goda, men lär dig att skilja på rätt och

⁴⁵ Brachman, *Global Jihadism, Theory and practice* (2009), Routledge, sid. 26.

⁴⁶ Se till exempel Gunaratna m.fl., *The Global Jihad Movement* (2015), Rowman & Littlefield, sid. 6.

⁴⁷ Magnus Sandelin, *Så rekryterar militanta jihadisterna ungdomar*, Expo, nr. 3 2014.

⁴⁸ <https://www.brookings.edu/testimonies/comparing-al-qaeda-and-isis-different-goals-different-targets/>

*fel.. Vi ber Allah att Han vägleder våra bröder i Syrien till samma väg och att Han enar mujahideen och stärker dem!*⁴⁹

BEGREPPET JIHAD

Jarret M. Brachman tar upp några centrala komponenter i salafi jihadideologin. Synen på *jihad* är en sådan. Jihad är något som enligt Koranen är en plikt för muslimer, men kan betyda olika saker beroende på vem man frågar. Ordets betydelse, strävan eller andlig kamp, innebär för de flesta troende den enskildes kamp för att leva i enlighet med islam. Men det är även en benämning på försvarskrig som är legitimt att föra när islam anses vara under attack, och inom våldsbejakande islamistiska kretsar är det den betydelsen som brukar avses. Enligt jihadisterna har dock islam varit attackerat ända sedan profeten Mohammeds dagar, och bakom detta krig menar man finns en global konspiration, idag bestående av framförallt det kristna väst och det judiska Israel, men även regimer i arabiska länder i Mellanöstern, i syfte att förstöra islam.⁵⁰

Därför är ett genomgående tema i den jihadistiska berättelsen ett offerperspektiv där islam och muslimer är under ständig attack. Ur den här berättelsen hämtar jihadisterna argument för att slå tillbaka.

I en svensk kontext kan en föreläsning från 2009 av predikanten Anas Khalifa tjäna som exempel på hur temat sprids. På en videoupptagning som finns publicerad av den amerikanska tankesmedjan Memri föreläser han för en grupp barn:⁵¹

En miljard muslimer. En nation, som profeten Mohammed... han beskrev oss som en enda kropp. När en del av kroppen får ont på ett ställe så lider resten av kroppen med den. Får kroppen huvudvärk så får jag ont i foten också. Men samtidigt så har vi det mest billiga blod i denna värld. Många av er vet inte om katastroferna, vet inte om morderna och våldtäkterna och husen som rivs och barnen som grillas framför mamman och frun som våldtas och en pappa som spränger sin familj för att han inte vill se skammen av att de våldtar hans fru. Det här hände i Palestina, i Kashmir, i Afghanistan, i Tjetjenien, i Irak. Räkna hur mycket du vill om muslimernas katastrof. Av alla nationer som finns och existerar på denna värld så är muslimerna de mest förödmjukade, och de mest förnedrade. Ingen lyssnar på vår röst, ingen hör vår åsikt, ingen ens bryr sig.

Den globala jihadismen handlar alltså inte om en enskild konflikt utan om en föreställning om en världsomfattande förföljelse på grund av religion, och de unga människor i väst som är målgrupp för mycket av propagandan är själva inga offer för de krig som propagandan använder sig av. Istället bygger det på identifikation med en utmålad grupp, "som en enda kropp" för att citera Khalifas tal.

Den påstådda konspirationen mot islam anses pågå på flera fronter: militärt, ekonomiskt, kulturellt och politiskt, och i den här berättelsen plockas även händelser i väst in. Karikatyrteckningar av profeten Muhamed ses därför också som en del i samma påstådda konspiration mot islam.

Dock finns olika tolkningar inom den jihadistiska miljön om när och var det är legitimt att använda våld i försvarssyfte, när kriterierna för väpnad jihad är uppfyllda. När Taimour Abdulwahab utlöste sin självmordsbomb i centrala Stockholm i december 2010 motiverade han

⁴⁹ Författarens egen research.

⁵⁰ Brachman, sid. 11.

⁵¹ <https://www.memri.org/tv/imam-sweden-if-we-lined-jews-one-row-and-spat-they-would-faint>

det med att Sverige var en del i detta krig mot islam genom sina soldater i Afghanistan men även på grund av konstnären Lars Vilks teckning av profeten Muhammed som rondellhund. En övervägande majoritet av våldsbejakande islamister i Sverige tog dock avstånd från Taimour Abdulwahabs sprängdåd, enligt Säpos källor.⁵² Samtidigt lyftes han i al-Qaidas nättidskrift Inspire fram som ett föredöme och Sverige pekades ut som ett legitimt mål att angripa.

BEGREPPET AQIDAH

Aqidah betyder tro på arabiska. Enligt jihadisterna ska man för att uppnå en perfekt *aqidah* följa det sätt som de första generationerna av muslimer levde. Den medeltida islamska tänkaren Ibn Taymiyyahs skrifter är ett rättesnöre för många jihadister, liksom den jihadistiske ideologen Abu Muhammad al-Maqdisis uppdaterade version av Ibn Taymiyyahs skrifter.⁵³

BEGREPPET TAWHID

Tawhid är tron på en odelbar Gud, eller monoteismen. I jihadismen är det här centralt, och innebär till exempel att det är Guds lagar som ska styra över människor, inte lagar stiftade av människor. Att acceptera demokrati blir alltså en allvarlig synd.

BEGREPPET AL-WALA WAL-BARA

Ett annat viktigt begrepp är *Al-Wala wal-Bara*, som översatt från arabiska betyder ungefär ”lojalitet och förnekande”. Innebörden är att en sann muslim ska älska det som Gud älskar och hata det som Gud hatar. För jihadisterna betyder det också att man inte heller kan ha vänner som inte delar samma uppfattning om vad som är rätt och fel enligt islam, vilket är människor från alla andra religioner och trosuppfattningar.

Vikten av att leva enligt det här synsättet lyfts med jämna mellanrum fram av personer inom den svenska jihadistiska miljön, och uppfattningen är att de flesta muslimer inte lever upp till kraven. Dawahaktivisten Rechan Rafat beskriver det så här i ett offentligt inlägg på Facebook:

*”Al Walaa wal Baraa” En av de allra VIKTIGASTE aspekterna inom Aqidah är som bortblåst eller helt upponer hos muslimer idag! Det varken talas om i någon föreläsning eller nämns under någon fredagspredikan, därför ser vi majoriteten utav dagens muslimer springa runt som höns utan huvuden med walaa till Allahs fiender!*⁵⁴

En annan dawahaktivist, ”Abu Ibrahim”, skriver bland annat så här om Al-Wala wal-Bara i ett offentligt facebookinlägg:

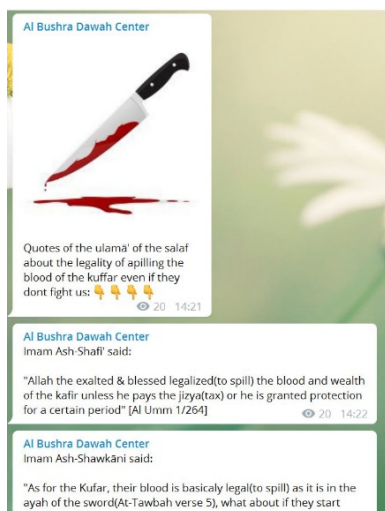
Efter att ha älskat Allah och Hans budbärare, förpliktar Allah oss att älska dem som älskar Allah och Hans Budbärare (sall allahu aleyhi wa sallam) och hata dem som motsätter sig Allah och

⁵² Intervju som författaren gjorde med Säpos dåvarande chefsanalytiker Malena Rembe, 2011.

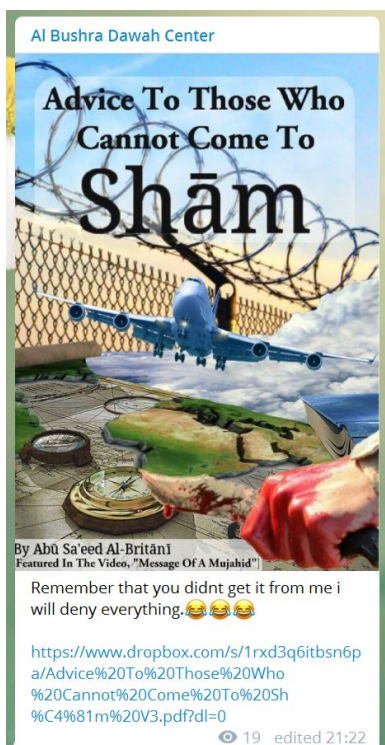
⁵³ Brachman, sid. 42.

⁵⁴ Enligt facebookinlägg publicerat september 2017.

Hans Budbärare (sallallahu aleyhi wa sallam). Det islamiska trosystemet ("Aqeedah") förpliktar varje muslim att älska Tawheeds folk och hata Shirkens folk.⁵⁵



Legitimering av mord på "otrogna".



IS-manual för terrorism i väst.

BEGREPPET TAKFIR

Takfir är ett kontroversiellt begrepp som innebär att förklara en person eller grupp som ansetts vara muslimsk för otrogen/avfälling/icke-muslim. För en jihadistgrupp som Islamiska staten betyder det att det är rätt att döda en sådan person, vilket har lett till massavrättningar av muslimer i Syrien som anklagats för att vara avfällingar från den rätta tron.⁵⁶

DAWAH

Till de olika komponenter i den jihadistiska ideologin som Brachman tar upp skulle man kunna lägga till en annan central del - dawah. Dawah betyder "att kalla till islam" och är en form av missionsverksamhet. Det finns en mycket aktiv salafistisk dawahrörelse i Sverige som rekryterar människor till en fundamentalistisk och intolerant version av islam. Den är dock inte våldsbejakande per definition. Tvärtom uppmanas gatuaktivisterna att undvika kontroversiella ämnen som jihad när de ska försöka övertyga människor. Men den här dawahverksamheten utgörs ofta av en miljö där sympatier med olika terrororganisationer är norm. Dawah är centralt inom den jihadistiska miljön, och det har ibland varit första steget i rekrytering till jihadresor och sympatier för terrorism.⁵⁷

Det förekommer regelbundet initiativ från enskilda personer eller grupper med en våldsbejakande islamistisk ideologi att göra dawah för att vinna nya anhängare till islam. Det har även funnits dawahprojekt som utgått från någon organisation i Sverige eller utomlands.

Ett exempel på det senare är det så kallade "Läs!", som delar ut gratis exemplar av Koranen på stan. I Tyskland är organisationen bakom projektet, Die Wahre Religion, förbjudet på grund av terrorkopplingar.⁵⁸ Den svenska avdelningen till projektet är den salafistiska organisationen Sveriges Förenade Muslimer i Göteborg.⁵⁹ Sveriges Förenade Muslimer har under flera år uppburit såväl statsbidrag som kommunala bidrag för sin verksamhet.

⁵⁵ Enligt facebookinlägg publicerat september 2017.

⁵⁶ Wood, "What Isis really wants", The Atlantic, Mars 2015, <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2015/03/what-isis-really-wants/384980/>

⁵⁷ <https://www.magnussandelin.se/extremister-rekryterargenom-dawahrörelsen>

⁵⁸ <http://www.rp-online.de/nrw/panorama/die-wahre-religion-lies-kampagne-bleibt-verboten-klage-zurueckgezogen-aid-1.7275958>

⁵⁹ <http://sverigemuslimer.se/las-projektet/>

Läs-projektets aktivister har gatan som sin främsta arena. Det har även ett annat dawahprojekt, även det med kopplingar till Sveriges Förenade Muslimer, som kallas "One reason". Verksamheten härstammar från den brittiska organisationen iERA, Islamic Education and Research Academy. Flera av rörelsens brittiska förgrundsfigurer har gjort antisemitiska, homofoba och kvinnofientliga uttalanden.⁶⁰

Den Göteborgsbaserade predikanten Anas Khalifa har i många år varit en auktoritet inom den svenska dawahrörelsen, och en centralfigur inom den radikala islamistiska miljö där våldsbejakande extremister rör sig. I föreningar och på konferenser över stora delar av Sverige har han spridit sitt religiösa budskap. För några år sedan avtjänade han ett fängelsestraff för grova ekonomiska brott, därefter startade han tillsammans med aktivisten Rechan Rafat en dawahverksamhet under namnet *Dawah Sweden*. Genom sociala medier och föreläsningar i moskéer och föreningar har de spridit ett strikt religiöst/salafistiskt budskap. Men båda personerna har nära kopplingar till jihadism och umgås i kretsar av kända våldsbejakande islamister.⁶¹

Ett annat exempel på ett enskilt dawahinitiativ av den här typen är *Al Bushra Dawah Center*. Drivande i verksamheten har varit en 23-årig man som har haft en sms-tjänst för islamiska påminnelser och tryckt och distribuerat broschyrer och annat dawahmaterial. Samtidigt har han spridit propaganda och argumenterat för våldsbejakande islamism. På sociala mediekana-len Telegram har han till exempel under namnet "Al Bushra Dawah Center" lagt ut manualer från IS och al-Qaida om hur ensamagerande terrorister kan gå till väga.

Det finns även exempel på hur jihadistsympatisörer sökt upp muslimer på flyktingboenden.⁶²

⁶⁰ Se till exempel följande uttalanden av iERA:s ordförande Abdur Raheem Green: <https://tifrib.com/abdur-raheem-green/>

⁶¹ <https://www.magnussandelin.se/forelasare-vill-att-icke-muslimer-ska-krossas>

⁶² <https://www.aftonbladet.se/nyheter/samhalle/a/EVWlA/samlar-pengar-till-svaltande-hyllar-is-och-uppmanar-till-jihad>

ORGANISATIONER, EVENEMANG OCH KRINGRESANDE PREDIKANTER

Till skillnad från flera andra europeiska länder saknar Sverige organisationer som öppet förespråkar en jihadistisk ideologi. Däremot utgör vissa föreningar, moskéer och evenemang kopplade till den salafistiska miljön en viktig infrastruktur för den jihadistiska miljön i Sverige. Föreningen Sveriges Förenade Muslimer i Göteborg har till exempel anlitat föreläsare som mer eller mindre öppet har uttryckt våldsbejakande åsikter.⁶³ Det händer också att enskilda evenemang inom den radikala islamistiska miljön används för att sprida våldsbejakande propaganda. Hösten 2014 tog en deltagare på en temadag arrangerad av dawahrörelsen i Malmö (organisationen IIC) med sig en kartong DVD-skivor med föreläsningar av al-Qaidapredikanten Anwar al-Awlaki för att sälja till deltagarna, vilket han i förväg utannonserade på facebook. Samma typ av propaganda har sålts även vid andra liknande evenemang.⁶⁴

Den här typen av evenemang brukar gästas av ungefär samma föreläsare och imamer ur den salafistiska miljön i Sverige. Det handlar om en handfull personer med säte i städer som Göteborg, Malmö, Stockholm och Gävle som besöker varandras temadagar, kurser, konvent och gudstjänster. Budskapen de förmedlar under framträdandena brukar vara av teologisk karaktär, mycket konservativa, men sällan öppet våldsbejakande.

Vid ett par tillfällen har dock begreppen "jihad" och "martyrskap" öppet avhandlats och jihadister i exempelvis Syrien har hyllats och lyfts fram som hjältar. Den 14 juni 2013 föreläste till exempel Ahmed Sulayman (Abu Muadh) under titeln "Jihadens status" i Halmstads moské.⁶⁵ Under den här tiden hade uppskattningsvis några tiotal svenskar rest för att ansluta till al-Qaidainspirerade grupper i Syrien (IS hade ännu inte utropat sitt "kalifat"), och fler skulle komma att resa under efterföljande höst.

Abu Muadh använde religiösa verser och citat om jihad och applicerade dem på kriget och de som deltar i det. Den filmupptagning från föreläsningen som finns tillgänglig på internet inleds med två verser ur Koranen:⁶⁶

Varför skulle ni inte kämpa för Guds sak och för de försvarslösa män, kvinnor och barn, som ropar: "Herre! För oss ut ur detta land av förtryck och sänd oss i din nåd en beskyddare, ja sänd oss i din nåd en hjälpare!"

De troende kämpar för Guds sak, men förnekarna av sanningen kämpar de onda makternas kamp. Kämpa därför mot dessa Djävulens bundsförvanter; Djävulens list är (enbart) svaghet.

Abu Muadh var under sin predikan tydlig med att det handlar om att strida med livet som insats, och att dessa strider pågår på olika platser i världen:

Och profeten Muhammed har påbjudit Sahaba [Muhammeds följeslagare, min anmärkning] till att kämpa för Allahs skull, även med sitt eget liv. Till att strida för Allahs skull även med sin egen person. För att denna platsen är något som ett måste i livet. I livet kommer det alltid vara, mellan rätt och fel, mellan Haq och Batil [sanning och falskhet, min anmärkning], det kommer alltid vara någonstans där det kämpas. Och profeten Muhammed påbjuder och kallar de troende till såna här platser och stunder. Han säger till dem vad det är för belöning, till den som kämpar för Allahs

⁶³ <https://www.svt.se/nyheter/granskning/ug/referens/ug-referens-16>

⁶⁴ <https://www.magnussandelin.se/terrorpropaganda-saldes-pa-konferenser>

⁶⁵ Sandelin, sid. 236-238.

⁶⁶ 4:75 och 4:76

skull, till den som strider för Allahs skull, till den som ger sig för Allahs skull. Profeten Muham-med säger till Sahaba, och till oss efter, att gå för Allahs skull eller komma tillbaka, bara det är bättre än jorden och vad som finns på den.

Vid ett par tillfällen under predikan tog han Syrienkriget som ett aktuellt exempel på vad han pratar om:

Till och med det återberättas i böcker och hadith, att den som är martyr, så fort han faller, som bröderna i Syrien, må Allah ge dem seger! Så fort han faller så kommer det två hurlein [jungfrur, min anmärkning] till honom i Dunya [på jorden, min anmärkning].



DVD-skivorna med föreläsningar av Anwar al-Awlaki såldes på islamistisk temadag i Malmö.

Abu Muadh och de andra predikanterna inom samma krets hör till en miljö som kan sägas stå för en form av salafi jihad, det vill säga den inriktning som grupper som al-Qaida och Islamiska staten räknas till. Däremot ska man vara medveten om att det finns skilda uppfattningar inom salafi jihadmiljön om exempelvis IS, som många tar avstånd ifrån efter IS aggressioner mot andra islamistiska grupper.

ANNAN VERKSAMHET SOM TÄCKMANTEL

Det finns även exempel på när våldsbejakande islamister under täckmantel bedrivit verksamhet i syfte att rekrytera unga. I stadsdelen Lövgärdet (Angered) i Göteborg bildade personer ur den jihadistiska miljön 2012 en förening med namnet Lövgärdets idrotts- och kulturförening. Lokalen fick man hyra från det lokala bostadsbolaget. Även om en del idrottsverksamheter ägde rum i föreningen så var det egentliga syftet att ha en ”moské” och bedriva radikal religiös verksamhet, vilket framgår av ett facebookinlägg från en av arrangörerna.

En person som 2014 bjöds in för att hålla flera religiösa föreläsningar i föreningen var Michael Skråmo, som kort därefter reste till Islamiska staten i Syrien. Därifrån har han genom sociala medier öppet propagerat för IS och terrorism mot väst (se nedan). Även andra personer med koppling till Lövgärdets idrotts- och kulturförening reste till IS i Syrien under den här tiden.⁶⁷

Under våren 2017 anordnade en muslimsk förening i Stockholmsområdet på motsvarande sätt en studiecirkel om islam under ledning av en terrordömd imam, med öppna sympatier för al-Qaida. Lektionerna hölls i en av kommunens lokaler.⁶⁸

⁶⁷ <https://www.svt.se/nyheter/granskning/ug/fotbollsförening-bjod-in-is-forelasare>

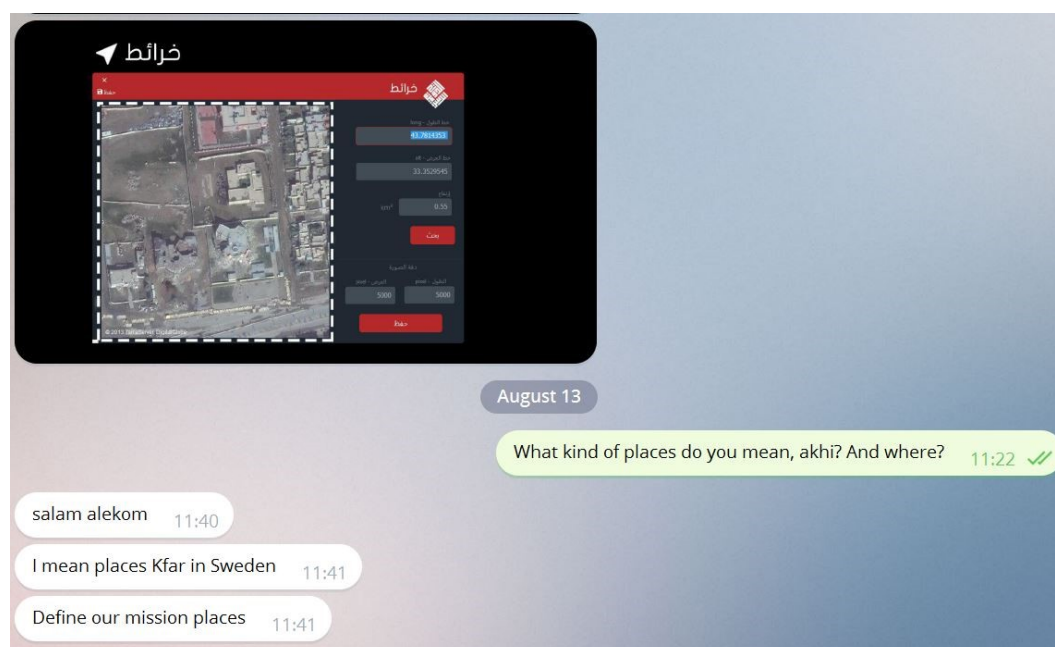
⁶⁸ <http://www.gothiaprotection.se/nyheter/terrorforelasare-i-sverige/>

SOCIALA MEDIER

Den jihadistiska miljöns kraftiga tillväxt i Sverige har skett parallellt med att propagandan blivit allt mer lättillgänglig och skickligt producerad. Utvecklingen inom digital teknik och sociala medier de senaste åren har revolutionerat informationsspridningen från den jihadistiska miljön, såväl från centrala aktörer (Islamiska staten och liknande grupper), som från enskilda sympatisörer och grupperingar. Internet har ersatt mycket av den funktion som fysiska mötesplatser hade tidigare när det gäller kontaktskapande, rekrytering och informationsspridning kring jihadism, och är idag den i särklass största plattformen för radikaliserings.⁶⁹

Islamiska staten har generellt varit skicklig på att målgruppsanpassa sin propaganda, och det finns exempel på sådana filmer som specifikt riktat sig mot en svensk målgrupp. I december 2015 släppte till exempel IS mediegren al-Furat Media filmen *"Ifiar With The Mujahideen in the Islamic State"*, där flera IS-medlemmar från Sverige framträdde från Raqqa och på svenska uppmanade åhörarna att komma till "kalifatet".

Det har förekommit rekrytering på nätet där IS-rekryterare letat efter mottagliga personer. Det har även riktats mot Sverige. Undertecknad kom i kontakt med en sådan rekryterare sommaren 2016, genom att använda ett så kallat fejkkonto på Facebook. Kontoprofilen var skapad för att ge intryck av att innehas av en ung muslim i Sverige, intresserad av propaganda från Islamiska staten. En kvinna som uppgav sig jobba med propaganda för Islamiska staten tog kontakt med fejkkontot och en privat chatt inleddes. Ganska snart uppmanades jag att gå över till det krypterade mediet Telegram, och sattes där i kontakt med en man som uppgavs jobba med "utlänningar" för Islamiska staten i Irak. Efter ett ganska kort samtal blev jag uppmanad att hjälpa till att identifiera måltavlor i Sverige, genom en särskild kartapplikation. Rekryteringsförsöket utforskades närmare i ett reportage i Uppdrag granskning, och bedömdes av israeliska underrättelseexperter som SVT var i kontakt med vara äkta.⁷⁰



Rekryteringsförsök från IS riktad mot Sverige på den krypterade tjänsten Telegram.

⁶⁹ Säkerhetspolisens årsbok, 2016, sid. 33.

⁷⁰ <https://www.svt.se/nyheter/granskning/ug/referens/kalifatet-kallar>

Fallet med Rakhmat Akilov, som med en lastbil dödade flera människor på Drottninggatan i Stockholm den 7 april 2017, är ett annat exempel på hur sociala medier i allmänhet och krypterade appar i synnerhet spelar stor roll i att på avstånd uppmåna, inspirera och vägleda enskilda personer att begå terroristbrott. Akilov hade på det sättet haft kontakt med ett tjugotal personer före, under och efter attentatet på Drottninggatan.

Mycket av diskussionerna mellan terrrorsympatisörer sker i slutna digitala rum, utan insyn från utomstående, och rummen får effekten av ekokammare där de extrema åsikterna förstärks. Det kan till exempel vara särskilt skapade grupper på Facebook, eller kanaler på Telegram. Ur en svensk kontext är det framförallt en sådan grupp på Facebook som bör nämnas, "Ummah Nyheter", som var aktiv under den period när många västerlänningar reste för "jihad" till Syrien. Sannolikt finns gruppen inte längre kvar.

Den var slutet och under vissa perioder hemlig (då syns den endast för medlemmarna) men som mest hade den över två tusen medlemmar.⁷¹

Ummah Nyheter fungerade som ett torg för spridande av extrema islamistiska budskap, och flera diskussioner pågick mellan sympatisörer till olika terrorgrupper. Det förekom också att personer fick råd och tips från rekryterare om hur de skulle ta sig till Syrien när jihadresorna dit fortfarande pågick.

Ett exempel på hur Ummah Nyheter kunde fungera som en ekokammare där extrema åsikter stärktes var reaktionerna efter terrorattentatet mot den franska satirtidskriften Charlie Hebdo i januari 2015, där terroristerna hyllades.⁷² En annan i sammanhanget intressant diskussion gällde hur den våldsbejakande islamistiska rörelsen i Sverige skulle rekrytera fler sympatisörer och anhängare. Diskussionen ägde rum i december 2013. Sympatisörer och aktivister



Ur facebookgruppen Ummah Nyheter. Hyllningar av massakern på tidskriften Charlie Hebdo.



Uppmaning i facebookgruppen Ummah Nyheter till att åka till Islamiska staten.

⁷¹ Magnus Sandelin, *Hets mot muslimer på jihadistiskt nätforum*, Expo nr. 3 2014.

⁷² <https://www.svt.se/nyheter/utrikes/attacken-hyllas-av-jihadister>

pratade om att den jihadistiska miljön i och omkring Stockholm måste mobilisera för att locka till sig ungdomar som annars riskerade gå till de icke-jihadistiska salafister som verkade i området. Bland de förslag som togs upp för att lyckas var: fler föreläsningar, kurser om koranen, hadither och i arabiska, läger, idrottsaktiviteter, konferenser och att starta en fritidsgård. Dawahverksamheten lyftes fram som en mycket viktig del i rekryteringen.

En annat hemlig svensk facebookgrupp med syfte att sprida propaganda för den globala jihadistiska ideologin och bjuda in potentiella sympatisörer var aktiv under 2014 och hade namnet "Syskon som stödjer Mujahideen!". Gruppen hade som mest ett sjuttiofem medlemmar och startades av en ung man som senare anslöt till Islamiska staten i Syrien. Flera personer som fortfarande är framträdande inom den salafistiska dawahn i Sverige var medlemmar i gruppen.⁷³



Pelle Svanslös

10 mins · 1

Våra barn tränas bli terrorister från en ung ålder...Att terrorisera kuffar är vårt yrke.

Må Allah ära dessa lejon...

[See Translation](#)



Like Comment Share

Ur ett av Abdi Fitah Ahmeds Facebookkonton.

PROPAGANDA FRÅN IS-RESENÄRER

Personer från väst som anslutit till islamistiska terrorgrupper har i många fall fungerat som propagandakanaler till sina hemländer. Så har även skett när det gäller IS-medlemmar från Sverige. Två exempel på mer systematisk propagandaverksamhet riktad till en svensk publik ska ges här.

Under 2016 började den svenske konvertiten och IS-medlemmen Michael Skråmo tillsammans med en svensk kamrat (som använde pseudonymen "Ibn Mulaykah") öppet och regelbundet producera och sprida propaganda från IS "kalifat" på flera sociala mediekkanaler. Det var tämligen raka budskap för jihad och våldsbejakande islamism i form av bland annat föreläsningar som lades ut på videodelningstjänsten Vimeo, och länkades på bland annat Telegram och Facebook. Ljudfiler lades även ut direkt på deras gemensamma Telegramkanal. Under sommaren 2017 upphörde verksamheten. Bakom pseudonymen "Ibn Mulaykah" visade sig finnas Idris Cheway, en man som tidigare varit framträdande i en radikal islamistisk ungdomsgrupp i Stockholmsområdet.⁷⁴

Ett annat exempel på hur extrema budskap direkt från IS "kalifat" spridits systematiskt och direkt riktad till en utvald krets människor i Sverige utgörs av IS-medlemmen och den tidigare

⁷³ <https://www.expressen.se/nyheter/gavleimam-var-med-i-hemlig-jihadist-grupp/>

⁷⁴ <https://www.magnussandelin.se/akademikern-fran-alby-blev-rekryterare-at-is>

dawahaktivisten Abdi Fitah Ahmed från Borlänge.⁷⁵ Någon gång under 2015 lämnade han Sverige och anslöt till Islamiska Staten varifrån han började skriva öppna statusuppdateringar från "kalifatet" på olika sociala medietjänster. Han hyllade de terrordåd som IS genomförde i Europa och uppmanade till mer terror. Samtidigt gjorde han många utläggningar om hur härligt livet blir för den som tar steget och lämnar de "otrognas" länder för att bosätta sig i "kalifatet". Hans längtan efter att bli "martyr" var också ett genomgående tema i hans skrivande.

Abdi Fitah Ahmed var flitig med att använda de verktyg som stod till buds, och i takt med att hans konton stängdes ner av företagen startade han nya. Under loppet av ett och ett halvt år låg han bakom åtminstone ett femtontal olika konton på Facebook och Twitter, och en kort tid innan han dog öppnade han även en kanal på den krypterade tjänsten Telegram. Han uppges ha dödats sommaren 2016 under ett självmordsattentat som han utförde tillsammans med flera andra IS-terrorister utanför Aleppo i Syrien.

⁷⁵ <https://www.magnussandelin.se/svenske-is-terroristens-manga-skepnader-pa-natet>

GEOGRAFISK SPRIDNING OCH BAKGRUND

Någon aktuell heltäckande vetenskaplig studie över den svenska jihadistmiljön finns ännu inte. Sedan Säkerhetspolisen gav ut rapporten *"Våldsbejakande islamistisk extremism i Sverige"* 2010 har miljön vuxit tiofalt och hotet från den ökat.

En fingervisning om de svenska individernas bakgrund och geografiska spridning kan man dock få i några rapporter och meddelanden som publicerats de senaste åren. När Säkerhetspolisen presenterade nya siffror över extremistmiljöerna sommaren 2017 framgick att den jihadistiska miljön i Sverige framförallt är koncentrerad till fyra områden: Stockholm, Göteborg, Malmö och Örebro.⁷⁶

Utöver dessa områden har även en del andra svenska städer uppmärksammats i medierna de senaste åren på grund av närvaro av aktivister och nätverk från den våldsbejakande islamistiska miljön, till exempel Eskilstuna, Borlänge och Gävle.

När det specifikt gäller de personer från miljön som rest för att ansluta till jihadistgrupper i Syrien och Irak så har många saknat eller haft låg inkomst.⁷⁷ Över hälften av de svenska jihadresenärerna är tidigare dömda för brott.⁷⁸

Våren 2017 publicerade Försvarshögskolan en rapport om de svenska jihadresenärerna till Syrien och Irak från 2012 och framåt. Rapporten bygger på uppgifter om totalt 267 personer.⁷⁹ Rapportförfattarna Linus Gustafsson och Magnus Ranstorp bekräftar en koncentration till de tre storstadsområdena samt Örebro (i praktiken fyra län: Västra Götaland, Stockholm, Skåne och Örebro) från vilka 80 procent av resenärerna kom.

Enligt rapporten har över 70 procent av resenärerna någon gång varit skrivna i ett område i Sverige som betecknas som socialt utsatt eller särskilt socialt utsatt, det vill säga områden som enligt polisen karaktäriseras av låg socioekonomisk status, hög arbetslöshet, trångboddhet och där kriminella utövar ett negativt inflytande på lokalsamhället.

66 procent var födda i ett annat land än Sverige, fördelat över 38 länder, och de allra flesta hade åtminstone en förälder som var född utomlands. 75 procent av resenärerna var svenska medborgare. 76 procent var män och 24 procent kvinnor.

Medelåldern på samtliga var 26 år, men spannet mellan den yngsta och den äldsta var så stort som 50 år. Man kan tillägga att enligt rapporten var det väldigt få personer över fyrtio år som reste till Syrien/Irak, vilket visar att konflikten där framförallt lockat och frammanat en yngre generation av svenska jihadister.⁸⁰ I Sverige finns även en äldre generation, som bland annat reste till Afghanistan och andra länder på 90-talet för att delta i al-Qaidas träningsläger, och som fortfarande är aktiva på olika sätt i Sverige.

⁷⁶ <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=87&artikel=6718860>

⁷⁷ <http://www.sakerhetspolisen.se/ovrigt/pressrum/aktuellt/aktuellt/2016-06-29-halvering-av-forstagangs-resenarer.html>

⁷⁸ <http://fi.se/globalassets/media/dokument/rapporter/2017/terrorismfinansiering-fi-cats-2017.pdf>

⁷⁹ Gustafsson, Ranstorp, Swedish Foreign Fighters in Syria and Iraq- An Analysis of open-source intelligence and statistical data, CATS/Försvarshögskolan, 2017.

⁸⁰ Ibid, sid. 103-104.

DISKUSSION

Gustafsson och Ranstorp ser koncentrationen av jihadresenärer till segregerade områden i Sverige som anmärkningsvärd, och menar att en orsak till koncentrationen dit kan vara att det bor många människor från länder med muslimsk majoritet i dessa områden. Men de pekar också på att socioekonomiska faktorer har en påverkan på radikaliserings, tillsammans med gruppaspekter, ideologi och lokal rekrytering.⁸¹

En annan studie som kan vara relevant för att förstå orsaker och drivkrafter är den forskning som den norske forskaren Petter Nesser har bedrivit på de jihadistiska terrorceller som varit verksamma i Europa sedan 1994. Även han pekar på hur olika faktorer i samverkan har betydelse för radikaliserings och terrorhot. Personlig frustration, socialt missnöje, händelser i omvärlden, kontakter mellan nätverk i Europa och extremistgrupper i konfliktzoner och jihadistisk ideologi är saker som han tar upp.

Nesser lyfter fram flera karaktärstyper ur sin forskning. Den som han kallar för "entreprenören" (the entrepreneur) är ofta välintegrerad, drivs av starka ideologiska skäl, är en ledartyp och förutsättningen för att en terrorcell ska skapas och agera. Till cellen knyter entreprenören till exempel "den missanpassade" (the misfit) som framförallt drivs av personliga problem, och "den kringdrivande" (the drifter), som ofta hamnar i terrorcellen på grund av personliga kontakter och tillfälligheter. De två senare kategorierna är enligt Petter Nesser i majoritet.⁸² "The misfit" har ofta en våldsam läggning och blir ofta rekryterad till militant islamism i fängelset eller genom kriminella nätverk. En sådan här person är streetsmart, fysiskt stark och användbar för praktiska operationella uppgifter, som att skaffa vapen eller placera ut bomber. "The misfits" bakgrund i organiserad kriminalitet är alltså en stor fördel för terrorcellen.

Enligt Petter Nesser skulle sociala åtgärder för att förbättra integrationen kunna ha betydelse för att minska rekryteringsbasen till terrorism, men han tillägger att sådana åtgärder knappast kommer att påverka de så kallade entreprenörerna, som redan är välintegrerade i samhället. Han menar istället att åtgärder mot jihadism i första hand bör individanpassas för att upplösa existerande nätverk och celler.⁸³

Närmandet mellan våldsbejakande islamistiska miljöer och kriminella gäng/organiserad brottslighet är en trend som flera forskare och experter har pekat på de senaste åren. Den europeiska polisorganisationen Europol slog i en rapport 2016 fast att den typen av kontakter har blivit vanligare. 816 personer i Europa var kända av Europol för både terroraktiviteter och annan allvarlig eller organiserad brottslighet. Till exempel var en del av IS-terroristerna i Paris i november 2015 troligen även aktiva i kriminella nätverk.⁸⁴

Banden till den organiserade brottsligheten hjälper terroristerna med kontakter, vapen, pengar och transportmöjligheter, och kan alltså ha en avgörande betydelse för att terrorattentat ska äga rum. Personerna i Europol's material hade tidigare varit involverade i kriminalitet som knark- och vapenhandel, ekonomiska brott, stölder och flyktingsmuggling. De flesta av dem hade ingått i den organiserade brottsligheten innan de blev misstänkta för brott kopplade till våldsbejakande islamism. Det tyder på att personer som finns i kriminella kretsar kan vara särskilt mottagliga för radikaliserings. De har genom sin kriminella bakgrund redan brutit mot lagen och i många fall använt grovt våld, så steget till att acceptera våld i religionens namn är för dessa personer sannolikt betydligt kortare än för andra människor.

⁸¹ Ibid, sid. 105.

⁸² Petter Nesser, *Islamist Terrorism in Europe, A History*, Hurst & Company, 2015, sid. 12-18. En fjärde karaktärstyp som Nesser tar upp är "The Protégé", som liknar entreprenören men fungerar som "second-in-command".

⁸³ Ibid, sid. 296.

⁸⁴ Europol, 2016, *Changes in Modus Operandi of Islamic State revisited*

Även i Sverige finns flera exempel på personer inom den jihadistiska miljön med kopplingar till organiserad kriminalitet. Ett sådant är Munir Awad från Halmstad, dömd till tolv års fängelse för terrorism efter att ha försökt att iscensätta ett massmord på tidningen Jyllands-Postens redaktion i Köpenhamn. Tidigare hade han tillhört mc-gänget Bandidos supporterklubb X-team.⁸⁵ Här finns också exempel på organiserad ekonomisk brottslighet de senaste åren med personer från jihadistmiljön.⁸⁶

Även om samarbetena dem emellan brukar vara av en strikt pragmatisk karaktär så existerar de jihadistiska nätverken och den organiserade brottsligheten ofta sida vid sida. De har olika mål men gror i samma områden och under samma typ av förutsättningar. Det är socioekonomiskt utsatta platser där det svenska samhället har en svag närvaro. Rekryterare från den radikalislamistiska miljön riktar ofta in sig på ungdomar som är ”på glid”, kriminella och utan annan fast punkt i tillvaron än det kriminella gänget. Ett argument från rekryterarna kan vara att den som anses ha syndat mycket i livet kan gottgöra och bli förlåten genom att uppfylla de religiösa plikterna, exempelvis resa till en konflikthärd för att ”göra jihad”.⁸⁷ En ”jihadistisk” eller ”religiös” övertygelse kan komma hastigt och personen upphör då ofta med sitt kriminella beteende, vilket ofta mottas positivt av omgivningen. Men här finns det alltså tvärtom skäl att vara uppmärksam på den fortsatta händelseutvecklingen.

IS intåg på den jihadistiska scenen har förstärkt den här utvecklingen. Tillalet i propagandan har varit mer riktat till unga muslimer i de europeiska storstädernas segregerade förortsområden än till välutbildade medelklassstudenter. I IS-propagandan blir, för att låna den franska statsvetaren Olivier Roys uttryck, små losers från förorten vackra. Hjältetemat har varit genomgående i IS propagandafilmer och magasin.

Att dagens islamistiska terrorister i huvudsak kommer från kriminella miljöer och inte från universiteten som fallet var för femton år sedan, menar också den tyske forskaren Peter Neumann. Förändringen har skett gradvis och förstärkts med IS. Ideologin spelar fortfarande en stor roll, men terroristerna är inte några starkt övertygade teologer som tidigare, vilket också kan vara en fördel när det kommer till att avradikalisera dem, menar Peter Neumann.⁸⁸

I den akademiska diskussionen om orsakerna till de senaste årens utveckling i Europa har en debatt förts mellan de franska statsvetarna Gilles Kepel och Olivier Roy. Medan Gilles Kepel hävdar att vi nu ser en tredje generationens jihadism, orsakad av en religiös radikaliserings samt publiceringen al-Qaidastrategen Abu Musab al-Suris verk ”The Global Islamic Resistance Call” 2005 (om al-Suri, se sid. 5),⁸⁹ anser Roy att de unga terrorister som vi sett i Europa de senaste åren inte bottnar i salafismen, inte heller har läst al-Suri, utan framförallt drivs av en vilja att göra uppror mot sina föräldrar, och i den jihadistiska ideologin funnit ett lämpligt ramverk att använda sig av. Det är radikalismen som har islamiserats snarare än islam som har radikaliserats, menar Roy. De är oftast andra generationens invandrare men okunniga om föräldrarnas religion.⁹⁰ Han tror också att fenomenet med unga européer som lockas av islamistisk terrorism kommer att försvinna inom några få år.⁹¹

Olivier Roy har många bra poänger. Det är uppenbarligen så att många av de terrorister som begått de senaste årens attentat, och även resenärer till bland annat IS, saknar djupare kunskaper om islam och framförallt verkar ha varit motiverade av annat än ideologi. Samma sak skulle man även kunna säga om många av de unga män och kvinnor som finns inom till

⁸⁵ Lennart Hildingsson, De gripna kopplas till Bandidos, Hallandsposten 13/11 2009.

⁸⁶ <http://fi.se/globalassets/media/dokument/rapporter/2017/terrorismfinansiering-fi-cats-2017.pdf>

⁸⁷ <https://www.svt.se/nyheter/granskning/ug/annu-en-forening-bjod-in-is-forelasare>

⁸⁸ <https://medarbetarwebben.fhs.se/sv/startsida/nyheter/2017/neumann-the-new-terrorists-are-criminals-not-tea-drinking-students/>

⁸⁹ Se t.ex. Gilles Kepel, *Terror in France, The rise of jihad in the west*, 2015, Princeton

⁹⁰ Olivier Roy, *Jihad och döden*, 2018, Daidalos.

⁹¹ <https://www.svd.se/om-fem-ar-ar-terrorismen-inte-langre-nagot-problem>

exempel den högerextrema eller vänsterextrema miljön (Roy drar också paralleller med bland annat vänsterterrorismen på 70- och 80-talen).

Samtidigt kan man till Gilles Kepels försvar hävda att de jihadistiska nätverken drivs framåt av framförallt starkt ideologiskt motiverade personer, även om de till antal är i minoritet. Nätverken tycks åtminstone i viss mån vara sammanflätade med salafistiskt religiösa miljöer. Flera exempel i den här rapporten visar på kopplingar till sådana föreningar och grupper.

Det är också ett skäl till att den norske forskaren Thomas Hegghammer, till skillnad från Olivier Roy, inte tror att jihadismen i Europa kommer att avta de närmaste åren. Istället förutspår Hegghammer en ökad jihadistisk aktivitet de kommande fem till femton åren. Detta beror enligt honom på fyra makrotrender som historiskt sett varit gynnsamma för jihadismen: rekryteringsunderlaget består framförallt av ekonomiskt utsatta muslimska ungdomar och den gruppen förväntas öka i Europa bland annat på grund av migration, fler motiverade och erfarna ”veteraner” kommer att finnas bland jihadisterna på grund av Syrienkonflikten (så kallade entreprenörer för att använda Petter Nessers terminologi), väpnade konflikter i den muslimska världen kommer att fortsätta och så även den operationella friheten på Internet vilket kommer att underlätta propagandaspridning, rekrytering och planläggning. Beslutsfattare i Europa måste förhålla sig till alla dessa trender för att försöka motverka utvecklingen, menar Hegghammer.⁹²

Sveriges situation med förhållandevis många jihadresenärer de senaste åren och en växande jihadistmiljö på hemmaplan liknar den i många andra europeiska länder. I Sverige har det dock, som jag nämnde i inledningen, tagit lång tid innan det gått att lyfta problematiken kring våldsbejakande islamistisk radikaliserings utan att anklagas för att ha dunkla syften. Sannolikt har det försenat en viktig diskussion och försämrat vår beredskap.

På marken i Syrien och Irak har Islamiska staten besegrats militärt, men ideologin lever i Europas segregerade förortsområden, på nätet och på andra ställen. Säkerhetspolisen brukar prata om att vi i Sverige, liksom i övriga Europa, har ett nytt normalläge med växande extremistmiljöer och ett ökat säkerhetshot. Hur den jihadistiska miljön kommer att formera sig de närmaste åren återstår att se, men den kommer att finnas och verka här och vi måste anpassa vårt samhälle för att kunna hantera dess existens, genom att se till så att polis, säkerhetspolis, rättsväsende och andra myndigheter har alla nödvändiga verktyg för att kunna störa de här miljöerna i så stor utsträckning som möjligt. Dessutom behöver kommunala verksamheter och civilsamhälle skaffa kunskap och bli bekanta med såväl hur radikaliseringsprocesser kan se ut som de lokala extremistmiljöerna, för att på olika sätt kunna motverka rekrytering och underlätta avhopp.

Allmänt demokratistärkande åtgärder som mer resurser till skolan eller insatser för att motverka segregation och öka människors tillit till samhällets institutioner är viktiga för att på längre sikt motverka att unga dras in i extremism, men räcker inte för att bekämpa jihadistmiljöerna i stort. Våldsbejakande radikalisering beror på ett komplext samspel av en rad olika faktorer, såväl hos den enskilda individen som på ett samhälleligt eller ett globalt plan. Flera saker, som konflikter i så kallade muslimska länder och tillgången till ideologisk propaganda på nätet, är också svåra att rå på från Sverige. Att vi dessutom är väldigt sena med att ta tag i problemen gör att ett prioriterat fokus de närmaste åren bör ligga på de redan existerande jihadistnätverken, för att störa ut ledande personer, propagandister och rekryterare och på så sätt motverka fortsatt tillväxt.

⁹² Thomas Hegghammer, *The Future of Jihadism in Europe: A Pessimistic View*, Perspectives on Terrorism, Volume 10, Issue 6, 2016.